

OPINIA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 15 października 2010 r.

**w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego
oraz niektórych innych ustaw.**

Krajowa Rada Sądownictwa poddaje pod rozwagę częstotliwość zmian, jakim poddawane są ustawy rangi kodeksowej. Taka częstotliwość nie sprzyja ani poczuciu stabilności prawa ani też zaufania, często burzy pewien ustalony porządek. W szczególności nie podnosi kultury prawnej w społeczeństwie. Rada ponownie zwraca uwagę na to, że zmiany należy przeprowadzać w sposób przemyślany i kompleksowo.

Do zaproponowanych zmian Krajowa Rada Sądownictwa zgłasza uwagi zarówno merytoryczne, jak i techniczne.

Uwagi merytoryczne:

-Art. 6 § 2Kpc (nowy przepis) – Przepis jest zbędny.

-Art. 17 pkt 4 Kpc w brzmieniu wskazanym w nowelizacji – W wyniku projektowanej nowelizacji we właściwości sądów okręgowych znajdują się sprawy gospodarcze w których wartość przedmiotu sporu przekracza siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych i nie przekracza stu tysięcy złotych, należące w myśl aktualnych przepisów do właściwości sądów rejonowych.

-Art. 34 Kpc w brzmieniu wynikającym z nowelizacji – Nowelizacja jest zbędna, mieści się w ramach wykładni obowiązującego przepisu art. 34 Kpc. Jeśli należałoby go nowelizować, to tylko w zakresie użytego sformułowania „unieważnienia umowy”, które trzeba zastąpić „stwierdzeniem nieważności czynności prawnej” i jej „bezskuteczności”. Zwroty te nawiązywałyby do pojęć użytych w prawie cywilnym materialnym.

-Art. 153 Kpc w brzmieniu nadanym nowelizacją – Przepis nie jest skorelowany z przepisami nowej ustawy o ochronie informacji niejawnych (vide: art. 77 pkt 1 ustawy z 5 sierpnia 2010 r., Dz. U. Nr 182, poz. 1228).

-Likwidacja odrębnego postępowania w sprawach gospodarczych – Idea likwidacji tego postępowania zasługuje na aprobatę, bowiem należy dążyć do maksymalnego ograniczenia postępowań odrębnych. Rada proponuje jednak pozostawienie dotychczasowych rozwiązań ograniczających lub wyłączających stosowanie np. art. 194 – 196, 198, 177 § 1 pkt 5, 178, 205 i 212 Kpc, oraz pozostawienie wyspecjalizowanych sądów gospodarczych.

-Art. 207 i art. 217 Kpc w brzmieniu wskazanym w nowelizacji – Rada szczególną uwagę zwraca na nowelizację tych przepisów, które w projektowanej formie są nie do przyjęcia. Projektowany § 3 art. 207 Kpc pozostaje w sprzeczności z § 1 art. 217 i zasadą kontradiktoryjności, przewiduje bowiem możliwość złożenia pisma procesowego przez stronę uzależnioną od dyskrecjonalnej władzy sędziego. Zmiany w art. 207 Kpc wprowadzają rygorizm dotychczasowego postępowania w sprawach gospodarczych, które oparte było o inne zasady procesowe niż całość zwykłego postępowania cywilnego.

Na marginesie wypada zauważyć, że zwiększając rygorizm wobec stron w postępowaniu zwykłym (i likwidując postępowanie w sprawach gospodarczych), należy mieć na względzie pogląd wyrażony w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 26 lutego 2008 r. (SK 89/06), dotyczącym art. 479¹² Kpc. W orzeczeniu tym Trybunał przyjął, iż możliwe jest stawianie w procesie wyższych wymagań staranności stronie będącej przedsiębiorcą, niż innym stronom. Na przytoczenie zasługują zwłaszcza następujące stwierdzenia: „Od profesjonalisty prowadzącego spór przed sądem w zakresie spraw objętych jego działalnością gospodarczą – można więcej wymagać; wyższe ryzyko procesowe, związane z wyższym poziomem obowiązków co do sprawności działania przed sądem jest uzasadnione także profesjonalnym charakterem obsługi prawnej, z której przedsiębiorcy powinni korzystać”, a nadto „system prekluzji (...) znajduje urzeczywistnienie zwłaszcza w tych sprawach, które ze względu na swój charakter wymagają podwyższonej sprawności postępowania, a także w sprawach, w których strony reprezentowane są przez zawodowych pełnomocników”. Stanowisko Trybunału dotyczyło wyjątku, nie zaś zasady.

-Art. 212 Kpc w brzmieniu wskazanym w nowelizacji – Zmiana jest zbędna i wprowadza niepotrzebną kazuistykę.

-Art. 269 Kpc w brzmieniu wskazanym w nowelizacji – Niezrozumiałą jest wprowadzona zmiana, umniejszająca wagę składanego przyrzeczenia.

-Art. 344 § 2 Kpc w brzmieniu wskazanym w nowelizacji – Dotyczący sprzeciwu od wyroku zaocznego i odsyłający do odpowiedniego stosowania art. 207 § 4 Kpc. Aktualne pozostają zatem uwagi, zgłoszone do art. 207 Kpc.

-Art. 369 § 3 Kpc (nowy przepis) – Proponowana zmiana pozostaje w sprzeczności z rygoryzmem postępowania cywilnego wprowadzanym niniejszą nowelizacją. Z projektowanego przepisu nie wynika, aby znalazł on zastosowanie jedynie do stron niereprezentowanych przez pełnomocnika, a brak jest uzasadnienia dla ochrony stron reprezentowanych przez pełnomocnika. Poza powyższym, proponowana regulacja może stwarzać niebezpieczeństwo wykorzystywania tego rozwiązania w celu przewlekania sprawy – strony mogą celowo wnosić apelację do sądu II instancji, co spowoduje konieczność przesłania akt do sądu I instancji. Bacząc na długotrwałość doręczeń pocztowych, zwłaszcza w niektórych okresach, może to wydłużyć postępowanie nawet o kilka tygodni. Ta sama niesprawność doręczeń pocztowych rodzi ryzyko bezpodstawnego stwierdzenia prawomocności orzeczeń (nadawania klauzuli wykonalności), pomimo skutecznego w świetle zmienionego przepisu złożenia środka odwoławczego, o którym sąd I instancji nie będzie powiadomiony. Z drugiej zaś strony, w obawie przed bezpodstawnym stwierdzeniem prawomocności orzeczenia, będzie ona stwierdzana z dużym opóźnieniem (zwłoką) i może powodować negatywne skutki dla powodów (wierzycieli), ponieważ wnioski o nadanie klauzuli wykonalności, a co za tym idzie skierowanie orzeczeń do egzekucji, również będzie musiało następować z opóźnieniem. Podsumowując, nowa regulacja z pewnością nie przyczyni się do poprawy sprawności i szybkości postępowania, a wręcz przeciwnie.

-Art. 391¹ § 1¹ Kpc (nowy przepis) – Ma wprowadzić możliwość wniesienia zażalenia do Sądu Najwyższego w wypadku uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania mu sprawy do ponownego rozpoznania. Celem tego rozwiązania ma być przyspieszenie postępowania przez wyeliminowanie nadużywania przez sądy drugiej instancji instytucji uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Jednakże taka konstrukcja jest sprzeczna z zasadami postępowania cywilnego. Wyrok sądu pierwszej instancji może być w procedurze cywilnej zaskarżony tylko apelacją, a wyrok sądu drugiej instancji, skargą kasacyjną. Nie wskazano też, jaka miałaby być treść postanowienia Sądu Najwyższego w wyniku rozpoznania zażalenia na wyrok, ani czy po rozstrzygnięciu Sądu Najwyższego możliwe byłoby ponowne uchylenie wyroku. Ponadto zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje, poza sprawami wskazanymi

w art. 394¹ § 1 Kpc, tylko w tych sprawach w których przysługuje skarga kasacyjna. Nie wskazano, jak ma się ta regulacja do zażalenia, o którym mowa w § 1¹ art. 394¹ Kpc. Należy też wskazać, że projektowane rozwiązanie raczej wydłuży postępowanie.

Proponowane rozwiązanie rodzi też wątpliwości natury ustrojowej. Sąd Najwyższy ma być sądem prawa, a nie faktu. W postępowaniu cywilnym Sąd Najwyższy rozpoznaje skargi kasacyjne od prawomocnych orzeczeń.

-Art. 479³⁸ § 1 Kpc w brzmieniu wynikającym z nowelizacji – Krajowa Rada Sądownictwa proponuje rozwiązanie, aby w ramach niniejszej nowelizacji ograniczyć możliwość abstrakcyjnej kontroli klauzul abuzywnych. Wystarczające byłoby, aby legitymacja w takich sprawach przysługiwała Prezesowi UOKiK, organizacjom pozarządowym oraz powiatowemu (miejskiemu) rzecznikowi konsumentów. Natomiast ustalenie niewiązania stron niedozwolonymi postanowieniami umownymi jest możliwe w zwykłym postępowaniu, w konkretnej sprawie. Ponadto wprowadzenie sugerowanego rozwiązania spowodowałoby usunięcie obecnie panujących rozbieżności co do rozszerzonej prawomocności orzeczenia, o którym mowa w art. 479⁴³ Kpc.

-Zakres odesłania w art. 491 § 3 Kpc w brzmieniu wynikającym z nowelizacji – W myśl nowej regulacji nakaz zapłaty pozwanemu ma być doręczany wraz z pozwem, załącznikami i pouczeniem o treści art. 493 § 1 zdanie trzecie. Owo zdanie trzecie stanowi zaś, że „Przepis art. 207 § 4 [Kpc] stosuje się odpowiednio”. Z kolei wskazany art. 207 § 4 dotyczy pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów. Aby pouczenie było pełne i należyście określało zakres uprawnień i obowiązków pozwanego, powinno obejmować raczej treść całego § 1 art. 493 Kpc, a nie tylko zdanie 3. To w dwóch poprzedzających zdaniach zawarte są wymogi, w myśl których pismo zawierające zarzuty wnosi się do sądu, który wydał nakaz zapłaty, a w piśmie tym pozwany winien wskazać określone elementy. Analogiczne zastrzeżenie dotyczy odesłania w projektowanym art. 343 Kpc (pouczenie winno obejmować cały § 2 art. 344 Kpc). W tym miejscu Krajowa Rada Sądownictwa odwołuje się do uwag do art. 207 Kpc, a nadto wskazane jest wyeliminowanie podwójnego odesłania w zakresie pouczenia.

-Uchylenie art. 495 § 3 Kpc – Uchylenie tego przepisu może nastąpić tylko wówczas, gdy nie uwzględnione zostaną uwagi do art. 207 i 217 Kpc.

-Art. 756² Kpc (nowy przepis) – Przepis ten odnosi się do zabezpieczenia przez uregulowanie stosunków na czas trwania postępowania albo w sprawach pieczy lub kontaktów z dzieckiem. Przewidziano w nim możliwość zagrożenia obowiązkanemu nakazaniem zapłaty określonej sumy pieniężnej na rzecz uprawnionego na wypadek naruszenia obowiązków określonych w postanowieniu o zabezpieczeniu. Projektodawca wskazał, że art. 1050¹ i 1051¹ Kpc stosuje się odpowiednio. Aktualne będą zatem uwagi podniesione w stosunku do tych przepisów. Nadto zaś trzeba przypomnieć, że podobne rozwiązanie Rada skrytykowała już w opinii z 11 września 2009 r. dotyczącej projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego. Tytułem przypomnienia można wskazać, że w tamtym projekcie ustawy proponowano dodać § 3 w art. 582¹ Kpc, w myśl którego w razie uzasadnionej obawy naruszenia obowiązków wynikających z postanowienia o kontaktach przez osobę, pod której pieczę dziecko pozostaje lub osobę uprawnioną do kontaktów z dzieckiem, albo osobę, której tego kontaktu zakazano, sąd opiekuńczy może zagrozić nakazaniem zapłaty określonej sumy pieniężnej stosownie do zasad określonych w art. 598¹⁵ Kpc: (1) osobie, pod której pieczę dziecko pozostaje na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem lub (2) osobie uprawnionej do kontaktu z dzieckiem albo osobie, której tego kontaktu zakazano na rzecz osoby, pod której pieczę dziecko pozostaje. Nadto projektowano dodać oddział 6 w rozdziale 2, działu II tytułu II księgi drugiej w części pierwszej: „Sprawy dotyczące wykonywania kontaktów z dzieckiem”, obejmujący art. 598¹⁵ – 598²¹ Kpc, w których uszczegółowiono rozwiązanie dotyczące nakazania zapłaty określonej sumy pieniężnej jednej stronie konfliktu rodzicielskiego na rzecz drugiej.

-Art. 756¹ Kpc (nowy przepis) – Ma wprowadzić zasadę, że w sprawach dotyczących pieczy nad małoletnimi dziećmi i kontaktów z dzieckiem sąd orzeka w przedmiocie zabezpieczenia po przeprowadzeniu rozprawy, chyba że chodzi o wypadek niecierpiący zwłoki. Rozwiązanie to zasługuje na poparcie.

-Art. 767^{3a} Kpc (nowy przepis) – Poddanie rozpoznawania skarg na czynności komornika referendarzom sądowym nie jest rozwiązaniem właściwym. Zasadne jest natomiast dążenie do ograniczania odwoływania się w tych sprawach.

-Art. 773² Kpc (nowy przepis) - Przepis ten wprowadza rozwiązania sprzeczne z rozumieniem zbiegu egzekucji, której wykładni dokonał Sąd Najwyższy w uchwale z 24 lutego 2010 r. (III CZP 133/09) stwierdzając, że „organ egzekucyjny wskazany przez sąd

na podstawie art. 773 § 1 Kpc prowadzi obie egzekucje łącznie w całości”. Tak rozumiana egzekucja nie stwarza potrzeby wydawania dalszego tytułu egzekucyjnego.

-Art. 755 § 2¹ Kpc (nowy przepis) – Jego wprowadzenie jest zbędne wobec obecnie obowiązującego przepisu art. 755 Kpc

-Art. 867¹ Kpc (nowy przepis) – Wprowadza obowiązek złożenia rękojmi przez osobę przystępującą do przetargu. Jednakże istnienie rękojmi w egzekucji z ruchomości może mieć sens tylko od określonej kwoty, np. 1000,00 zł, zaś przy drobnych sumach będzie jedynie zbyteczną czynnością powodującą spowolnienie egzekucji i jej zbiurokratyzowanie.

-Eksmisja – Należy pamiętać, że zgodnie z art. 75 ust. 1 Konstytucji RP, władze publiczne prowadzą politykę sprzyjającą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli, w szczególności przeciwdziałają bezdomności, wspierają rozwój budownictwa socjalnego oraz popierają działania obywateli zmierzające do uzyskiwania własnego mieszkania. Zatem wszelkie rozwiązania skutkujące tzw. eksmisją „na bruk” lub do miejsca, w którym osoba może przebywać tylko przez krótki czas (np. do noclegowni czy schroniska) należy wprowadzać bardzo ostrożnie. Jest to wniosek tym bardziej słuszny, że nie jest w interesie społecznym potęgowanie zjawiska bezdomności. Dlatego o ile można zrozumieć potrzebę eksmisji nawet bez zapewnienia innego lokalu mieszkalnego w sytuacjach przemocy domowej, albo gdy zajęcie lokalu nastąpiło bez tytułu prawnego, o tyle nie jest to już takie oczywiste, gdy chodzi o (1) rażące **lub** uporczywe wykroczenie przeciwko porządkowi domowemu albo (2) o „niewłaściwe” zachowanie czyniące uciążliwym korzystanie z innych lokali w budynku (projektowany art. 1046 § 7 Kpc).

-Art. 1050¹ i 1051¹ Kpc (nowe przepisy) – Zbędne jest wprowadzenie możliwości zagrożenia lub nakazania zapłaty określonej kwoty pieniężnej na rzecz wierzyciela zobowiązanemu do określonego zachowania, który nie wywiązuje się z tego obowiązku. Nie przyczyni się to do skuteczniejszego egzekwowania zobowiązań polegających na określonym zachowaniu (działaniu, zaniechaniu lub nieprzeszkadzaniu). Projektowane rozwiązanie posługuje się bowiem sankcją pieniężną, tak samo jak już istniejąca możliwość nałożenia grzywny na rzecz Skarbu Państwa. Tymczasem jeśli dłużnik obawia się skutków finansowych swego zachowania, prawdopodobnie raczej nie będzie miało dla niego znaczenia, na rzecz jakiego podmiotu będzie musiał uiścić grzywnę czy też „sumę pieniężną”

– Skarbu Państwa czy wierzyciela. Wyjątki dotyczą wąskiego zakresu spraw, powstałych na podłożu silnego konfliktu o charakterze personalnym. Z drugiej natomiast strony proponowane rozwiązanie może spowodować pojawienie się bezzasadnych wniosków wierzycieli, którzy będą wskazywać nieprawdziwe okoliczności, aby uzyskać świadczenie pieniężne pod pozorem niewykonywania obowiązku określonego zachowania przez dłużnika. Dla zwiększenia skuteczności egzekwowania obowiązków, o których mowa w art. 1050 i 1051 Kpc, należałoby znaleźć rozwiązania prawne posługujące się inną niż pieniężna sankcją. Na przykład w wielu sytuacjach z pewnością skuteczną byłaby możliwość ujawnienia takiego zobowiązania w rejestrze dłużników czy w tzw. biurach informacji gospodarczej. Wątpliwość budzi też, iż w myśl projektu fakt spełnienia świadczenia po upływie terminu nie ma być podstawą do zwolnienia dłużnika z obowiązku zapłaty sum należnych wierzycielowi za czas zwłoki. Po pierwsze, możliwość uzyskania takiego zwolnienia mogłaby podziałać na dłużnika mobilizująco, aby jednak wykonać zobowiązanie. Po drugie, rozwiązanie takie jest niespójne z tym istniejącym w art. 1052 Kpc (które w myśl projektu ma być utrzymane), iż w razie wykonania czynności przez dłużnika lub umorzenia postępowania grzywny niezapłacone do tego czasu ulegają umorzeniu.

Uwagi dotyczące uchybień technicznych projektu:

-Zamiar przekazania postępowania w sprawach odwołań od decyzji Prezesów określonych centralnych organów administracji państwowej z właściwości Sądu Okręgowego w Warszawie do właściwości sądów administracyjnych zasługuje na poparcie. Jednak w art. 3 pkt 2 ustawy nowelizującej, dotyczącej zmiany art. 30 ustawy Prawo energetyczne wskazano, iż uchyla się jedynie ust. 2 powołanego art. 30. Tymczasem ust. 4 tego przepisu zawiera odesłanie do uchylanego ust. 2, a ust. 3 stanowi, że postępowanie w sprawie odwołań od decyzji Prezesa URE toczy się według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, i to o postępowaniu w sprawach gospodarczych (które przecież mają być uchylone).

-Dodanie § 2¹ w art. 773 Kpc (art. 1 pkt 83 ustawy nowelizującej) – Taka jednostka redakcyjna w art. 773 Kpc już istnieje. Bacząc na treść projektowanego przepisu, dotyczącej innej kwestii niż istniejący § 2¹, należy uznać, że projektodawca omyłkowo oznaczył nową jednostkę redakcyjną, która powinna mieć numer § 2².

-Odesłanie w aktualnie istniejącym art. 781 § 1¹ Kpc do § 3 art. 777 Kpc – Według projektu ustawy, § 3 art. 777 Kpc ma być uchylony, natomiast nie przewidziano usunięcia odesłania do tego przepisu w art. 781 § 1¹ Kpc.

Powstaje również pytanie o celowość nowelizacji ustawy z 24 maja 1989 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych (Dz. U. Nr 33, poz. 175, ze zm.), skoro ma zostać zniesione postępowanie odrębne w sprawach gospodarczych.